

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/24665,Parafia-Wniebowzicia-Najswietszej-Marii-Panny-w-Kielcach.html>
2021-09-16, 19:50

Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Kielcach

Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Kielcach, prawdopodobnie 1213 bł. bp Wincenty Kadłubek poświęcił ufundowany ponad 40 l. wcześniej kielecki kościół i przeniesiono tu parafię. Początkowo była to skromna, kamienna budowla. 1805 kościół po raz pierwszy podniesiono do godności katedry (ustanowienie diecezji kieleckiej, która przetrwała do 1818; 1882 ustanowienie biskupstwa kieleckiego). 1971 podniesienie katedry do godności bazyliki mniejszej, 1982 uznanie jej za ogólnodiecezjalne sanktuarium maryjne.

Parafia w centrum Kielc, 1975 ok. 32 tys. wiernych, w l. 80. uległa przekształceniom terytorialnym związanym m.in. z powstawaniem nowych parafii. 1983 22 500 wiernych, a 2000 niespełna 16,5 tys. 1967–1979 proboszczem był ks. Tadeusz Cabański, 1979–1982 ks. Mieczysław Jaworski, 1982–1996 ks. Edward Chat, 1996–2016 ks. Stanisław Kowalski, od 2016 ks. Adam Kędziński.

W okresie powojennym pracujący w parafii duchowni podejmowali niezależną działalność. 4 VII 1946 ks. Roman Zelek (od VI 1944 proboszcz parafii katedralnej) podczas zajęć antyżydowskich wraz z ks. Janem Danilewiczem podjęli bezskuteczną próbę interwencji w imieniu kurii diecezjalnej (uniemożliwioną przez siły represji). 1952 ks. R. Zelek aresztowany w związku ze sprawą bp. kieleckiego Czesława Kaczmarka (1951 bp został aresztowany, 1953 skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie na 12 lat pozbawienia wolności za rzekomą współpracę z niemieckim okupantem i działalność „antypaństwową” po 1945). W katedrze

kilkakrotne rewizje w celu znalezienia broni, granatów i radiostacji, zarekwirowanie kościelnych dokumentów nt. zająć? antyżydowskie antyżydowskich. 1955 po powrocie z więzienia ks. Zelek objął ponownie obowiązki proboszcza parafii katedralnej (do II 1965). 1952 ks. Henryk Peszko (1945 wikariusz w katedrze), członek ZWZ i AK, kapelan 4. pp AK w stopniu kapitana, podejrzewany o utrzymywanie kontaktów z podziemiem niepodległościowym, aresztowany w związku ze sprawą bp. Kaczmarka, 1955 po rozprawie zwolniony. 1948 ks. Stanisław Połetek (wikariusz w parafii katedralnej), aresztowany, uciekł z siedziby WUBP w Kielcach, ukrywał się. X 1950 zatrzymany, skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Kielcach na 2 lata pozbawienia wolności za kontakty z działaczami WiN.

Bazylika katedralna była miejscem spotkań w czasie uroczystości religijnych, w których uczestniczyły rzesze wiernych. 17 VII 1966 w czasie obchodów Milenium Chrztu Polski na placu przy katedrze zgromadziło się co najmniej kilkanaście tys. osób. IX 1971 w obchodach jubileuszu 800-lecia kieleckiej katedry (z udziałem m.in. kard. Karola Wojtyły) wzięło udział kilkadziesiąt tys. osób. Podobnie w uroczystościach nawiedzenia kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej (V/VI 1974). Władze stosowały utrudnienia i szykany wobec wiernych (np. przy dekorowaniu trasy, zakaz uczestnictwa w uroczystościach).

Wzgórze Zamkowe, na którym znajduje się katedra, przez wieki było symbolicznym miejscem oporu kielczan przeciw zniewoleniu. Po powstaniu „S” odprawiano tu nabożeństwa w intencji związkowców (np. 12 VII 1981 uroczysta msza w intencji „S” Regionu Świętokrzyskiego), święcono krzyże i budynki będące siedzibami przedsiębiorstw i instytucji (m.in. 23 XI 1981 poświęcenie krzyży przyniesionych przez członków komisji zakładowych „S”). Proboszcz parafii katedralnej ks. Mieczysław Jaworski pełnił funkcję kapelana Zarządu Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „S”.

Po wprowadzeniu stanu wojennego w katedrze modlitwy o pokój. W wikariacie parafii katedralnej przy ul. Wesołej stały punkt informacyjny Biskupiego Komitetu Pomocy Potrzebującym, w którym zbierano dane nt. osób

potrzebujących wsparcia, internowanych i aresztowanych oraz zwalnianych z pracy za działalność polityczną, udzielano im pomocy materialnej. 29 I 1983 w wikariacie spotkanie choinkowe dla dzieci działaczy „S” oraz gwiazdkowe dla dorosłych, w którym uczestniczyli członkowie ZR z Kielc i delegatur, także spotkanie z biskupem. W latach 80. spotkania opłatkowe dla różnych grup zawodowych oraz zakładów pracy.

Plac przykatedralny miejscem zgromadzeń działaczy i sympatyków „S”, np. 6 VI 1982 ingres ks. M. Jaworskiego, z udziałem byłych internowanych, po którym przesłuchano kilkadziesiąt osób, a 14 internowano (większość powtórnie). 31 VIII 1982 ok. 1000 osób wzięło udział w manifestacji, którą przerwała brutalna interwencja ZOMO. 1 V 1983 po mszy w bazylice na placu przykościelnym niezależny pochód (ok. 200 osób), władze zatrzymały 15 osób. Od 1982 okolice katedry miejscem kolportażu podziemnych ulotek.

W okolicach świąt wielkanocnych przygotowywano zawierające elementy patriotyczne Groby Pańskie (np. 26 VIII 1982 na gł. ołtarzu umieszczono tekst „600 lat Matko wygnanych, skazanych, uwięzionych i cierpiących”). Miejscem, gdzie spotykali się opozycjoniści, był też ułożony obok katedry krzyż kwietny. 31 VIII 1983 po mszy spotkała się tu grupa ok. 250 osób, odśpiewały *Rotę* i inne pieśni, wznosiły okrzyki na cześć Lecha Wałęsy, unosili palce ułożone w „V”. Według SB po interwencji ks. zebrani rozeszli się, 5 osób zatrzymano. [Spotkania](#) przy krzyżu kwietnym z udziałem 100–200 osób odbywały się też późn. (m.in. 13 XII 1983, 31 VIII 1984, 3 V 1985, 31 VIII 1985).

W katedrze regularnie odbywały się msze za Ojczyznę oraz uroczystości z okazji patriotycznych rocznic, np. III 1984 obchody 42. rocznicy powstania AK i wmurowanie tablicy upamiętniającej żołnierzy Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK. Kazania wygłaszali m.in. ks. Daniel Olszewski i ks. Henryk Peszko. XI 1984 duże uroczystości żałobne po śmierci ks. Jerzego Popiełuszki.

Na terenie katedry też wykłady i prelekcje. IV 1988 w ramach corocznego Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej msze i cykl

wykładów (m.in. ks. Józefa Tischnera pt. „Z etyki Solidarności – spór między wierzącymi a niewierzącymi”), koncert organowy (utwory Wojciecha Kilara).

Przy katedrze zakładano stowarzyszenia, bractwa i duszpasterstwa. Dekretem z 1 IX 1982 bp Stanisław Szymecki ustanowił Studium Teologiczne dla Świeckich (z udziałem b. działaczy „S”). IX 1984 założenie Bractwa Trzeźwości, którym kierował b. wiceprzew. ZR „S” Jerzy Stępień. 2 III 1986 w bazylice katedralnej pierwsze spotkanie DLP (kolejne w pierwszą niedzielę mies.): wykłady i prelekcje (np. 6 III 1988 msza z prelekcją Mirosława Dzielskiego nt. pracy w państwie socjalistycznym), prelekcje wygłaszali też b. działacze „S”. 8 V 1988 w ramach DLP kwesta członków „S” na rzecz strajkujących robotników w kraju i ich rodzin, za co kilkanaście osób zostało ukaranych przez kolegium ds. wykroczeń. 31 VIII 1988 w ramach DLP uroczysta msza i przemarsz ulicami Kielc pod tablicę upamiętniającą powstanie „S”. 11 XI 1988 niezależne obchody Święta Niepodległości. 1 IX 1989 przy katedrze wiec KPN.

3 VI 1991 w katedrze Jan Paweł II koronował obraz Matki Boskiej Łaskawej. W l. 90. DLP straciło na znaczeniu, obecnie na terenie parafii katedralnej ok. 14 600 osób, działalność wielu ruchów i wspólnot.

Marzena Grosicka, Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki

[Kielce](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)